

Pedagogik Ta'lim Klasteri Ta'limni Tatbiq Etish Orqali Tasviriy San'at Fanini O'qitish Metodikasi Mazmunini Takomillashtirish Usullari

Narimanova Shodiya Sadulla qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

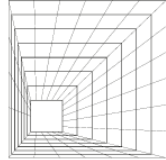
“Tasviriy san'at va amaliy bezak san'ati” mutaxassisligi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: ushbu maqola pedagogik ta'lim klasteri ta'limni tatbiq etish orqali tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish usullarini o'rganishni maqsad qilgan. Maqola tasviriy san'at fanini o'qitishning pedagogik ta'lim klasteri tajribasi orqali rivojlantirishda muhimligini belgilab chiqadi va bu jarayonni takomillashtirish uchun foydalaniladigan usullarni ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: integratsiya, pedagog, ta'lim, ijodiy yondashuv, uzviylik, metodika.

Jamiyatda yuz berayotgan tub o'zgarishlar, shubhasiz, ta'lim sohasini ham qamrab olmoqda. Talim tizimining kevingi chorak asrdagi faoliyatiga nazar tashlaydigan bo'lsak, taraqqiyot davrida ta'lim va kadrlar tayyorlash sohasida ko'plab ijobiy ishlar amalga oshirilganining guvohi bo'lamiz. Ayni paytda, aytishimiz joizki, ta'lim turlari o'rtasidagi aloqa va uzviylikning ta'minlanishida ayrim kamchiliklar ham kuzatildiki, bu pirovardda, maqsadni belgilashdagi tarqoqlikka va ta'lim sifatining pasayishiga sabab bo'ldi. Kadrlar tayyorlash bo'yicha davlat siyosatida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy o'ziga xosligi va talab hamda ehtiylarining to'liq hisobga olinmasligi, mehnat bozoridagi talab va taklifning chuqur o'rganilmasligi natijasida kadrlarning hududlar kesimidagi taqsimotida muvozanatning buzilishi kuzatildi. Buning natijasida ayrim hududlarda pedagog kadrlarga bo'lgan ehtiyoj uzoq yillar davomida qondirilmadi.

Tizimdagi bu kabi kamchiliklarni bartaraf etish maqsadida keyingi ikki yil davomida ta'lim va kadrlar tayyorlash sohalariga oid bir qator prezident va hukumat qarorlari gabul qilindi. Ta'lim tizimini rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan mazkur hujjatlarning barchasida sohaga innovatsiyalarni kiritish, xorijiy tajribalamni o'zlashtirish, ijodiy yondashuvlarni qo'llab-quvatlash, ta'lim tizimida kadrlar taqsimotining to'g'ri yo'lga qo'yilmasligi natijasida yuzaga kelgan kadrlar taqchilligi masalasi, bevosita, uzluksiz ta'lim tizimida nazarda tutilgan ta'lim turlari o'rtasidagi uzluksizlik, uzviylik va integratsiyaning ta'minlanmaganligi, hududlarda kadrlarga bo'lgan talabning istiqbol rejaları mavjud emasligi bilan yuzaga keldi. Umuman, bu muammo keng qamrovli va ko'p qirrali ijtimoiy masala bo'lib, uning yechimi ham hududiy hokimliklar va ularning tasarrufidagi tegishli bo'linmalarining ayni masala bo'yicha tizimli ish olib borishi natijasida o'z yechimini topishi mumkin. O'z navbatida pedagogik ta'lim tizimida shunday yangi mexanizm yaratilishi zarurki, unda ta'lim turlari o'rtasida o'zaro nazorat ham, raqobat ham, manfaatlarning qondirilishi ham ta'minlanishi zarur. “Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri” modeli ta'lim tizimidagi yuqorida qayd gilingan kamchiliklarni bartaraf qilish imkoniyatini yaratuchi yangi innovation loyiha sifatida baholanmoqda. Bu loyiha institutlarning strategik tadqiqot yo'nalishi sifatida belgilangan bo'lib, ushbu muammoni ilmiy nuqtai nazardan o'rganish maqsadida hozirda ko'plab professor-o'qituvchilar ilmiy-tadqiqot ishlari olib borishmoqda. “Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri” modelining amaliyotga tatbiq qilinishi natijasida uzluksiz ta'lim tizimini tashkil qiluvchi ta'lim turlari o'rtasidagi tarqoqlikning bartaraf qilinishi, ularni mushtarak maqsad atrofida birlashtirish, uzviylik va uzluksizlikni qaror toptirish, o'zaro raqobat va nazorat muhitini shakllantirish, pedagogik sohada samarali vorisiylikni ta'minlovchi tizim yaratish masalalari nazariy asoslangan va samarasi kafolatlangan yechiga ega bo'ladi.

“Pedagogik ta’lim innovatsion klasteri” mimetik metod bo‘lib, iqtisodiyotning ishlab chiqarish tarmoqlarida samarali hisoblangan klaster modelini ta’lim jarayoniga tatbiq etishni nazarda tutadi. Pedagogik ta’limning jamiyat barqaror rivojlanishidagi yuqori ijtimoiy ahamiyatidan kelib chiqqan holda zamonaviy talablar, tizimdagi muammolar va ularni hal qilishda fan va ta’lim bo‘g‘inlari o‘rtasidagi tarqoqlik bugungi kunda uzluksiz pedagogik ta’limni klaster rivojlanish modeliga o‘tkazish zaruratini taqazo etmoqda. Pedagogik ta’lim innovatsion klasteri uzluksiz ta’lim tizimidagi barcha ta’lim turlari, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlari, amaliyot bazalari, ilmiy va ilmiy-metodik tuzilmalarning bir butunligi bo‘lib, ularning birgalikdagi taqsimlangan faoliyati pedagogik ta’lim tizimini sifat jihatidan yangi darajaga ko‘tarish imkoniyatini beradi. Binobarin, klasterning asosiy maqsadi o‘z tarkibiga kiruvchi ta’limiy-ilmiy-innovatsion salohiyatni nafaqat yuqori fuqarolik va kasbiy layoqatlilik darajasi bilan, balki raqobatbardoshligi, yangiliklarni qabul qila olish qobiliyati, yangi ta’lim dastur va texnologiyalarini loyihalash hamda amalga oshira olish qobiliyatiga ega zamonaviy ta’lim mutaxassislarini tayyorlash uchun birlashtirishdir. Pedagogik ta’lim rivojlanishining klaster modeli ta’lim berish, o‘quv adabiyotlarini yaratish, pedagog kadrlar ilmiy salohiyatini oshirish, ta’lim va tarbiya uzviyligi bilan bog‘liq umumiy yo‘nalishlarda faoliyat olib boradi. Bu esa muammoning umumiy metodologik xarakterga ega ekanligini ko‘rsatadi. Ayni payda bu umumiy yo‘nalishlar ta’limni boshqarish va tashkillashtirish, ta’lim turlari va yo‘nalishlari, uzviylik va integratsiyani ta’minlash, o‘qitish metodlari va vositalari kabi yo‘nalishlarda xususiylashadi. Klaster modeli har biri alohida faoliyat olib borayotgan subyektlarni umumiy maqsad atrofida birlashtiradi va ayni paytda, har bir subyekt umumiy maqsaddan kelib chiqqan holda xususiy manfaardorlikda ish yuritadi.

Klaster ta’limi sharoitida o‘qituvchi ta’limi orqali tasviriy san’atni o‘qitish metodikasi o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini samarali rivojlantirishga yordam beruvchi qator xususiyatlarga ega.

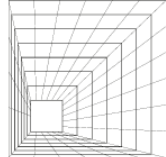
1. Bilimlar integratsiyasi. Klaster ta’limi doirasida turli ta’lim fanlari va yondashuvlarining integratsiyasi nazarda tutiladi. Tasviriy san’atni o‘qituvchi ta’limi orqali o‘qitish psixologiya, pedagogika, o‘qitish metodikasi va boshqa bilim sohalari elementlaridan o‘quvchilarning bilim olishi va rivojlanishini chuqurroq anglash uchun foydalanishni o‘z ichiga olishi mumkin.

2. Interfaol o‘qitish usullari. Tasviriy san’atni samarali o‘qitish ko‘rgazmalar, muhokamalar, mahorat darslari, loyiha faoliyati va boshqalar kabi turli interfaol usullardan foydalanishni o‘z ichiga oladi. Bu usullar ijodiy fikrlashni rag‘batlantirish va o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Ta’limni individuallashtirish. Har bir o‘quvchining o‘ziga xos qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari mavjud. Klaster yondashuvi doirasidagi pedagogik ta’lim o‘quv jarayonini individuallashtirishga yordam beradi, o‘qituvchilarga o‘z o‘qitish usullarini o‘quvchilarning o‘ziga xos ehtiyojlariga moslashtirish va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun sharoit yaratish imkonini beradi.

4. Hamkorlik va tajriba almashish. Klaster ta’limi turli ta’lim muassasalari o‘qituvchilari o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi, bu ularga o‘zaro tajriba almashish, qo‘shma loyihalar ishlab chiqish va ilg‘or o‘qitish usullaridan foydalanish imkonini beradi. Bu ta’lim sifati va tasviriy san’atni o‘qitish samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

5. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish. Tasviriy san’atni o‘qitishda o‘qituvchilar malakasini oshirish orqali virtual reallik, raqamli vositalar, multimedia resurslari kabi zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan samarali foydalanish mumkin. Ular o‘qituvchilarga interfaol va qiziqarli darslar yaratish, o‘quv tajribasini boyitish va talabalarning motivatsiyasini oshirish imkonini beradi.

Klasterli ta'lim sharoitida tasviriy san'atni o'qituvchi ta'limi orqali o'qitish metodikasi integrativ yondashuv, interfaol o'qitish usullari, ta'limni individuallashtirish, hamkorlik va tajriba almashish, shuningdek, innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

Pedagogik ta'lim klasteri orqali tasviriy san'at o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirishning bir qancha usullari mavjud:

1. O'quv dasturlarini tahlil qilish va yangilash. Tasviriy san'at bo'yicha mavjud o'quv dasturlarini ularning kuchli va zaif tomonlarini hamda talabalarning ehtiyojlarini aniqlash maqsadida tahlilini o'tkazish. Olingan ma'lumotlar asosida zamonaviy talablar va ta'lim standartlari hamda pedagogik klasterdagi ishlarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda yangilangan va moslashtirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish mumkin.

2. Innovatsion uslub va texnologiyalarni joriy etish. Darslar mazmunini boyitish va samaradorligini oshirishda virtual reallik, raqamli vositalar, multimedia resurslari kabi zamonaviy o'qitish uslub va texnologiyalaridan foydalanish. Bu darslarni interaktiv, jozibador va o'quvchilar uchun qulayroq qiladi.

3. Tarmoq ta'lim resurslarini yaratish. Tajriba, axborot, uslubiy materiallar va o'quv resurslarini almashish uchun pedagogik klaster doirasida tarmoq ta'lim resurslarini ishlab chiqish. Bu o'qituvchilarga bilim almashish, o'qitish usullarini muhokama qilish, qo'shma loyihalar ishlab chiqish va umumiy muammolarni hal qilish imkonini beradi.

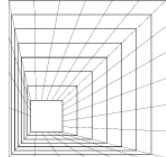
4. O'qituvchilarning malakasini oshirishni tashkil etish. Tasviriy san'at o'qitilishi bo'yicha o'qituvchilarning malakasini oshirish bo'yicha seminarlar, mahorat darslari, treninglar va boshqa tadbirlarni o'tkazish. Bu tadbirlar tajriba almashish, yangi texnika va yondashuvlarni o'rganish, shuningdek, amaliy mashg'ulotlar va pedagogik muammolarni muhokama qilishni o'z ichiga olishi mumkin.

5. Ijodiy muhitni shakllantirish. Pedagogik klasterda o'qituvchi va o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari, tajriba o'tkazishlari va ijodiy g'oyalarini amalga oshirishlari mumkin bo'lgan ijodiy muhitni rivojlantirish uchun sharoit yaratish. Bu ijodiy fikrlashni rag'batlantirish va klaster ishtirokchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Bu usullarni uyg'unlashtirish pedagogik ta'lim klasteri orqali tasviriy san'at o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish, darslarni qiziqarli, samarali va zamonaviy ta'lim talablari bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Кластер как инновационный подход к образованию// Наркузиева Г.З.
2. Oliy ta'limda pedagogik ta'lim klasteri// Umedjanova M.L.
3. Х Э Султанов. (2023). Методика преподавания прикладной графики в художественно-образовательных учреждениях республики Узбекистан. PEDAGOGS Jurnal, 32(2), 4–8
4. Х Э Султанов. (2023). Талабалар фаоллаштиришда халқаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг таъсири. PEDAGOGS jurnal 34 (3), 73-78
5. Бердиев Достон Абдувоитович, Султанов Хайтбой Эралиевич Тасвирий санъатда кластер ёндашуви сифатида стеам таълимини татбиқ этиш// научный журнал Интернаука/ часть 7. Москва, 2022 № 15(238) - ст 13-14
6. Бердиев Достон Абдувоитович Кластер ҳамкорлигида ташкил этилган тасвирий санъат тўғарақларнинг таълим-тарбия соҳасидаги аҳамияти // INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION: a collection scientific works of the

International scientific online conference (23rd March, 2023) – Canada, Ottawa : “CESS”, 2023. Part 19–24 p.

7. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Tasviriy san’atning fanlararo aloqalar tizimidagi o’rni. *PEDAGOGS Jurnal*, 31(1), 142–148.

8. Abduvoitovich B. D. Tasviriy san’atda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati //So’ngi ilmiy tadqiqotlar nazariyasi. – 2023. – T. 6. – №. 4. – C. 54-58.

9. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Steam ta’limini tatbiq etish orqali tasviriy san’at fanini o’qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish usullari. O’zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(18), 187–193.

10. Berdiyev Doston Abduvoitovich 2023. Umumta’lim maktablarida tasviriy san’atni o’qitish muammolari (Tasviriy san’atni o’qitish metodikasi tarixi). *Scientific Impulse*. 1, 9 (May 2023), 520–527

11. Utkirova Mamura Faxridin qizi. (2023). Maktab o’quvchilarini badiiy – ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tasviriy san’atning o’rni. *PEDAGOGS Jurnal*, 36(1), 127–132

12. Narimanova Shodiya Sadulla qizi. (2023). Tasviriy san’at mashg’ulotlarida integratsiyaga asoslangan ta’limning ahamiyati . *PEDAGOGS Jurnal*, 36(1), 133–138

13. Бердиев, Д. (2023). Кластер ёндашувига асосланган ўқитувчиликнинг талабаларни касбий фаолиятга тайёрлашдаги аҳамияти. *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the Topic: “Priority Areas for Ensuring the Continuity of Fine Art Education: Problems and solutions”*, 1(01). Retrieved from

14. Abduvoitovich, B. D. (2024). Tasviriy san’at orqali bolalarda ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirish. *PEDAGOGS*, 51(1), 112-114.